

MORNI HANIM Salleh
MOHD Samsudin
SUFFIAN Mansor
Universiti Kebangsaan Malaysia

PENGLIBATAN ORGANISASI BADAN BUKAN KERAJAAN DALAM PENDIDIKAN DI TANAH MELAYU, 1920-1950-AN

THE INVOLVEMENT OF NON GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS OVER EDUCATION ISSUES IN MALAYA, 1920-1950-S

Artikel ini membincangkan penglibatan Badan Bukan Kerajaan dalam pendidikan di Tanah Melayu pada 1920-1950-an, khususnya bagi kaum di Tanah Melayu seperti Melayu, Cina dan India. Penglibatan NGO pendidikan di Tanah Melayu bermula sebagai aktor kecil, semakin berkembang sehingga dianggap sebagai satu medium untuk penguatkuasaan dan peningkatan keadilan sosial bagi sesebuah kaum. Kajian dijalankan menggunakan kaedah kualitatif dengan menganalisis dokumen rasmi, laporan tahunan, prosiding serta penulisan berkaitan NGO dan pendidikan sekitar tahun tersebut. Dapatan kajian mendapati NGO pendidikan di Tanah Melayu sekitar tahun 1920 hingga 1950-an lebih bersifat membela kaum masing-masing berbanding NGO sosial yang lain ini disebabkan oleh sistem pendidikan British yang membiarkan sekolah-sekolah ditubuhkan tanpa kawalan dan sekolah yang disediakan tidak berasaskan masyarakat di Tanah Melayu, malah dasar pecah dan perintah yang dilakukan dalam pentadbiran British turut berlaku dalam pendidikan. Justeru, NGO telah bertindak dengan memberi impak kepada sistem pendidikan antaranya, memastikan status quo pendidikan dan perjuangan bahasa terpelihara hinggalah ke hari ini.

Kata kunci: Sejarah Pendidikan Malaysia, Perkauman, Bahasa Ibunda, Badan Bukan Kerajaan

This article discusses the involvement of the Non-Governmental Organizations in education issues of Malaya during the 1920s to the 1950s, especially in regards to the three prominent races in Malaya namely the Malays, Chinese and Indians. The involvement of education based NGOs in Malaya began as a minor role, later growing into a medium for the enforcement and enhancement of social justice for the people. The study was conducted using qualitative methods by analyzing official documents, annual reports,

proceedings and writing on NGOs and education around the year. The findings show that education based NGOs in Malaya around the 1920s to 1950s were more defensive in upholding the interest of their respective races in comparison to other social NGOs. Due to the weakness of the Colonial British education system that allowed schools to be established without control and which does not clearly show the true composition of races in Malaya during that time. This divide and rule administrative policy created by the British sowed discontentment among the local populace. Despite the turmoil, the NGOs have taken the required and correct steps to create an impact within the education system, thus ensuring the status quo and the struggle for language are kept intact until today.

Keywords: *Malaysian Education History, Racism, Mother Tongue, Non Governmental Organization*

Pengenalan

Sesebuah *Non Governmental Organization* (NGO) tidak akan ditubuhkan tanpa matlamat dan tujuan. Pada asasnya NGO tercetus daripada pengalaman, minat, idea dan semangat yang kuat daripada individu atau kumpulan tertentu untuk bertindak terhadap sesuatu fenomena yang terjadi atau keinginan dalam masyarakat. NGO didefinisikan sebagai organisasi berdaftar, kumpulan masyarakat, persatuan profesional, kesatuan sekerja, organisasi amal yang tujuannya adalah untuk memperbaiki kesejahteraan anggota mereka dalam bidang-bidang yang mereka wujudkan.¹ Kebanyakan NGO yang ditubuhkan mendapat pembiayaan sama ada daripada orang perseorangan, institusi-institusi tertentu dan pihak pemerintah. Kekuatan dan idea di sebalik penubuhan sesebuah NGO adalah untuk mencapai objektifnya seperti menyediakan peluang pendidikan dan kemahiran, memperkasa ekonomi wanita, mengawal dan mengurus penyakit, membantu mangsa bencana alam, memperjuangkan isu berkaitan hak kemanusiaan, sosial, ekonomi, politik, budaya dan sebagainya.²

Semasa zaman penjajahan British di Tanah Melayu, NGO mulai wujud dan dikesan sejak awal lagi iaitu sekitar abad ke-19, antaranya faktor kemunculan NGO adalah untuk mengetengahkan isu-isu sosial seperti pendidikan, kesihatan serta isu-isu hak wanita yang didorong oleh kesedaran masyarakat setempat terhadap kecaciran dalam pelbagai bidang yang utama seperti ekonomi dan pendidikan. Kebanyakan NGO dipengaruhi oleh sentimen perkauman iaitu bertindak sebagai wakil bagi memperjuangkan kepentingan dan kebajikan kaum masing-masing seperti untuk orang Melayu, Cina dan India. Terdapat juga NGO yang ditubuhkan oleh British seperti *Straits Medical Association* (SMA)³ yang ditubuhkan pada tahun 1890

oleh sekumpulan pegawai perubatan British, seterusnya persatuan dalam profesion perubatan yang juga terdiri daripada pegawai-pegawai British turut menubuhkan *Pharmaceutical Association dan Straits Pharmacies Association* kemudiannya bergabung sebagai *Malayan Pharmaceutical Association* pada tahun 1949.⁴ *Young Women's Christian Association (YWCA)*⁵ adalah persatuan yang terawal ditubuhkan iaitu pada tahun 1875 yang bersifat kebajikan dan kemasyarakatan. Terdapat juga NGO daripada kaum wanita Sikh yang ditubuhkan pada tahun 1917 yang bernama *Khalsa Diwan Selangor* yang bertujuan untuk meningkatkan tahap keagamaan.⁶ Manakala bagi NGO pendidikan, Kesatuan Guru-Guru Wanita Johor (1929)⁷, Persatuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Seberang Prai (PGMPPS) pada tahun 1920, kemudiannya bergabung membentuk Kesatuan Persekutuan Guru-guru Melayu Semenanjung (1946),⁸ dan Gabungan Pelajar Melayu Semenanjung (1948),⁹ ditubuhkan bagi mewakili masyarakat Melayu yang memfokuskan kecikiran anak-anak Melayu dalam pelajaran. Manakala, Dong Jiao Zong (1951)¹⁰ pula bertindak memperjuangkan pendidikan bagi masyarakat Cina. Manakala bagi masyarakat India, tidak wujud NGO memfokuskan pendidikan tetapi pertubuhan berbentuk sosial ditubuhkan seperti Persatuan India Taiping (1906) dan Persatuan India Selangor (1909).

Penubuhan NGO boleh dibahagikan kepada dua jenis seperti yang dinyatakan oleh Kanbur¹¹ iaitu operasi dan advokasi. NGO operasi berbentuk satu kumpulan yang menjalankan operasi kemanusiaan terhadap golongan yang memerlukan di kawasan-kawasan mereka seperti yang dinyatakan oleh Teegen, Doh dan Vachani: "...operational NGOs provide critical goods and services to clients with unmet needs".¹² Manakala Unerman & O'Dwyer¹³ menjelaskan, NGO advokasi bertindak untuk mempengaruhi dasar kerajaan atau korporat berdasarkan apa yang diperjuangkannya. NGO jenis ini akan membuat tuntutan kepada kerajaan atau di peringkat antarabangsa demi kepentingan umum.

Contoh NGO advokasi di Tanah Melayu dapat dilihat kepada Jiao Zong yang mengemukakan tuntutan melalui memorandum bertarikh 14 Ogos 1954 kepada Madam Vijayalakshmi Pandit, *President United Nations General Assembly* demi menarik perhatian Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) tentang dasar pendidikan di Tanah Melayu. Dalam memorandum tersebut, Jiao Zong telah mengetengahkan tiga tuntutan yang berkaitan dengan pendidikan Cina.¹⁴ Walaupun penghantaran memorandum kepada *President United Nations General Assembly* itu tidak membawa hasil yang diharapkan, tetapi tindakan sedemikian berjaya memberikan tekanan kepada pihak berkuasa kerana seluruh dunia akan mengetahui dasar pendidikan kolonial tersebut.¹⁵ Contoh lain adalah seperti tindakan *Amnesty International* yang memperjuangkan penghapusan hukuman mati dan penahanan tanpa bicara. Tindakan ini adalah percubaan untuk mengubah paradigma hak asasi manusia di serantau dunia dalam beberapa dekad kebelakangan ini.¹⁶

Pengaruh NGO terhadap Masyarakat di Tanah Melayu

Pengaruh kewujudan NGO bagi masyarakat Melayu mulai dikesan sekitar abad ke-19, apabila tokoh seperti Sayyid Jamaluddin-i-Afghan, Muhammad Abduh dan Hassan al-Banna adalah antara tokoh yang terlibat dalam mengasaskan Ikhwanul Muslimin¹⁷ yang bertindak seperti NGO pada ketika itu. Sebelum Tanah Melayu merdeka, pemikiran Islah telah dibawa masuk oleh pelajar-pelajar Melayu yang belajar di Timur Tengah seperti Syeikh Tahir Jalaluddin, Syed Syeikh al-Hadi, Syeikh Abu Bakar Al-Asy'ari, Haji Wan Musa Abd Samad, Haji Nik Abdullah Hj Wan Musa dan ramai lagi.¹⁸ Pengaruh gerakan NGO Timur Tengah ini datang ke Tanah Melayu dalam bentuk reformasi Islam dan pemikiran Islah. Pengaruh ini mula merebak masuk ke Tanah Melayu melalui dua gelombang yang berbeza, namun mempunyai persamaan dari beberapa segi. Gelombang pertama merujuk kepada kebangkitan Islam pada zaman penjajahan, yang merujuk kepada usaha awal dan respons terhadap modenisasi oleh golongan Kaum Muda¹⁹ yang menentang konservatisme Kaum Tua dan juga modenisasi ala Barat. Seterusnya gelombang kedua yang merujuk kepada kebangkitan gerakan Islam selepas merdeka, yang digerakkan oleh golongan intelektual Melayu, yang juga dipengaruhi oleh perkembangan luaran iaitu daripada Revolusi Iran pada tahun 1979. Oleh itu, tidak dapat dinafikan, pengaruh NGO di peringkat antarabangsa turut mempengaruhi penubuhan dan kegiatan NGO di Tanah Melayu.

Bagi masyarakat imigran, kemunculan organisasi NGO pada asalnya adalah berbentuk kebajikan. Ditubuhkan bagi menampung dan menyelesaikan masalah yang sebahagiannya disebabkan oleh kesan penghijrahan dari negara asal (China dan India) ke Tanah Melayu. J.D. Vaughn dalam tahun 1854, menyatakan terdapat persatuan Cina yang bertanggungjawab menjaga kebajikan pekerja baharu yang tiba dari tanah besar China, meliputi aspek menyediakan tempat tinggal, kebajikan dan termasuk juga aspek kesihatan, di Pulau Pinang antara persatuan *dialect organization* yang wujud adalah seperti Sin Neng (Hsin Ning), Hlong Shan (Hsiang Shan), Chen Sang (Tseng Ch'ang), Ku Yin Chew (Kaying Chia, the Chia Ying Associations), Chong Far dan Win Tai Kwan.²⁰ Manakala bagi NGO kaum India pula, persatuan-persatuan imigran etnik India juga bergabung bagi membentuk *Central India of Association* (1936), gerakan Appar Sava Sanggam dan Persatuan Orang Tamil SeMalaya (1939). Namun kemunculan NGO pendidikan Melayu agak lewat berbanding kaum Cina dan India, ini disebabkan keperluan untuk berpersatuan agak kurang dititikberatkan dalam kalangan orang Melayu pada masa itu tambahan pula dasar British yang mengongkong masyarakat Melayu terutamanya, untuk mendapatkan pendidikan. Selain itu, hanya golongan aristokrat sahaja berpeluang untuk melanjutkan pelajaran seperti di Maktab Melayu Kuala Kangsar (1905) dan diikuti pula Maktab Perguruan Sultan Idris

Tanjung Malim (1922) Keadaan ini selaras dengan kenyataan Cheeseman, pihak British hanya menyediakan pendidikan anak Melayu setakat darjah empat sahaja, kerana sesuai dengan dasar pelajar Melayu penjajah, iaitu sekadar menghapuskan buta huruf setakat minimum sahaja. Begitu juga yang disediakan oleh George Maxwell seorang pegawai kanan Inggeris di Negeri-Negeri Selat dalam “*Annual Report, 1920*;

*“The aim of the government is not to turn out a few educated youths, nor a number of less well educated boys” rather it is to improve the bulk of people, and to make the son of the fisherman or peasant a more intelligent fisherman or peasant than his father had been, and a man whose education will enable him to understand how his lot in life fits in with the scheme of life around him”.*²¹

Rentetan dengan perkembangan dan penubuhan maktab serta kolej untuk orang Melayu, maka kesedaran pentingnya untuk bersatu dan berpersatuan mulai dirasai, ini terbukti apabila golongan pendidik telah membentuk sebuah persatuan yang dikenali sebagai Persatuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Jajahan (PGMPPJ).²² Persatuan ini, merupakan pelopor kepada penubuhan persatuan guru dan juga pelopor penubuhan NGO Melayu secara berorganisasi yang ditubuhkan pada 3 September 1920.

Sistem Pendidikan Zaman British

Sebelum kemerdekaan sistem pendidikan sekolah yang tersedia di Tanah Melayu adalah berpecah-pecah mengikut kaum masing-masing²³ telah wujud lima jenis sistem persekolahan iaitu sekolah agama, sekolah Melayu, sekolah Cina, sekolah Tamil dan sekolah Inggeris.²⁴ Manakala lokasi setiap sekolah tersebut terpisah antara satu sama lain, sekolah-sekolah Melayu di desa, sekolah India di ladang, dan sekolah Cina di kawasan perlombongan manakala sekolah Inggeris di pekan dan bandar. Seterusnya bahasa pengantar setiap sekolah juga berbeza-beza. Keadaan ini menunjukkan tidak berlaku interaksi antara pelajar Melayu, Cina dan India kerana masing-masing belajar di sekolah yang berbeza. Maka fenomena ini telah menjejaskan usaha untuk memupuk perpaduan kaum di Tanah Melayu dengan menjadikan sekolah sebagai agen sosialisasi yang boleh digunakan untuk menggalakkan interaksi antara kaum.²⁵

Malah situasi pendidikan yang tidak standard ini antara perkara yang mendorong tercetusnya peristiwa 13 Mei 1969 Dengan itu, dapatlah dirumuskan bahawa sebelum merdeka pihak British tidak berminat untuk membangunkan masyarakat di Tanah Melayu, mereka hanya berminat untuk memiliki hasil buminya sahaja.²⁶ Selain itu, sebelum merdeka pihak British juga membiarkan sekolah-sekolah ditubuhkan berdasarkan kurikulum yang

pelbagai jenis dan mengikut acuan negara asal kaum Cina dan India. Pihak British juga tidak pernah berusaha untuk mewujudkan satu sistem pendidikan tunggal yang boleh memupuk perpaduan kaum dalam kalangan masyarakat Tanah Melayu. Pendekatan menyekat, diskriminasi dan '*non-egalitarian*' digunakan oleh pihak British untuk menghalang pemikiran dan kesedaran politik masyarakat peribumi, khususnya orang Melayu. Cara ini amat berkesan dan berjaya dilakukan oleh pihak British sehinggalah kedatangan Jepun ke Tanah Melayu semasa Perang Dunia Kedua (1942-1945). Hakikatnya, bentuk dan dasar pendidikan yang diwujudkan oleh British telah berjaya mengancing aliran pemikiran, aspirasi dan mobiliti sosioekonomi dan mengatup mulut orang Melayu dan masyarakat peribumi. Malah pendidikan digunakan oleh British sebagai alat kawalan kemasyarakatan (*social control*).²⁷

Namun apabila Perang Dunia Kedua berakhir pada 1945, satu penyusunan semula sistem pelajaran telah dilakukan bertujuan untuk menyatukan tiga kaum bagi membentuk satu bangsa umum yang tunggal. H. Davies²⁸ menegaskan perlu ada satu sistem pelajaran bersama untuk masyarakat Tanah Melayu. Tambahan pula, pada tahun 1949, suatu Jawatankuasa Pusat Penasihat Pelajaran ditubuhkan untuk mengkaji dan menasihati kerajaan berkenaan polisi am dan dasar luas yang perlu diikuti dalam pendidikan.²⁹ Selain itu, berakhirnya Perang Dunia Kedua juga, telah menyebabkan kemunculan semangat nasionalis dalam kalangan orang Melayu untuk menuntut kemerdekaan daripada kerajaan British di England. Orang Melayu mula menyedari pihak British tidaklah kuat dan telah kalah dalam peperangan dengan tentera Jepun. Malahan tindakan gerila komunis Cina yang mahu mengambil kuasa pemerintah daripada British menyebabkan orang Melayu semakin bersemangat untuk mempertahankan tanah airnya. Pejuang nasionalis Melayu mahukan kedaulatan berlaku di Tanah Melayu, antara tuntutan perjuangan termasuklah isu pendidikan dan soal bahasa kebangsaan. Akur dengan tekanan nasionalisme Melayu dan gerakan demokrasi antarabangsa, kerajaan British menubuhkan Jawatankuasa mengenai Pendidikan Melayu yang terdiri daripada 13 orang: lapan orang Melayu dan lima orang British pada tahun 1950 yang dipengerusikan oleh L.J. Barnes³⁰ Pengarah Latihan Sosial dari *Oxford University*, England. Kewujudan Penyata Barnes adalah disebabkan untuk menyelidik kemunduran pendidikan orang Melayu seterusnya membuat perakuan-perakuan bagi memperbaiki pendidikan orang Melayu.³¹

Dasar British Terhadap NGO di Tanah Melayu

Sekitar abad ke-19 muncul pelbagai persatuan atau pertubuhan di Tanah Melayu yang diwujudkan sejurus selepas penubuhan Negeri-negeri Selat pada tahun 1826, khasnya persatuan-persatuan Cina. Pertubuhan ini muncul tanpa kawalan

undang-undang, terutamanya persatuan Cina yang berasaskan ikatan primodial seperti kongsi (seketurunan) dan huay kuan (sewilayah). Ini menyebabkan pihak British perlu mewujudkan sebuah dasar agar dapat mengawal persatuan yang mulai bertindak sewenang-wenangnya seperti mengancam ketenteraman awam, kerugian ekonomi akibat bergaduh, rompak dan kegiatan bawah tanah.³² Oleh itu, pada tahun 1869, *Ordinance Societies* diperkenalkan di Pulau Pinang dan Melaka, beberapa tahun kemudian, bagi maksud pemantauan dan sekatan kerajaan British meneruskan ordinan ini kepada negeri Selangor (1900), Pahang (1901), Johor (1915) dan Kedah (1919). Selain itu, ordinan pertubuhan telah digubal dengan tujuan untuk menyekat dan menghapuskan komplot dalam kalangan persatuan rahsia Cina di Singapura, Pulau Pinang dan Melaka. Melalui perundangan ini telah berlaku satu hubungan antara kerajaan British dengan pihak persatuan untuk mencari jalan penyelesaian.³³ Instrumen tambahan, iaitu Banishment Ordinan juga diperkenalkan bagi mengenakan tindakan buang negeri kepada individu-individu yang melakukan jenayah berat.

Walaupun ordinan ini diperkenalkan di Pulau Pinang dan Melaka, namun tumpuan British adalah kepada persatuan pendatang Cina rahsia atau lebih dikenali sebagai *hoey*. Persatuan ini adalah organisasi persaudaraan berasal dari Persatuan Triad Qing di China.³⁴ Persatuan ini bersifat “rahsia” dan mereka mempunyai norma pemilikan dalam kumpulan serta ritual bersumpah untuk mengikat antara ahli tentang kerahsiaan dalam kumpulan.³⁵ Persatuan ini terus berkembang dengan kemasukan pendatang Cina ke Tanah Melayu pada awal abad ke-19.³⁶ Ketibaan imigran baru atau sinkeh, akan segera direkrut untuk menjadi ahli daripada persatuan ini yang mana ia akan memperoleh bantuan, perlindungan, rasa kekeluargaan dan ketinggian rohani.³⁷ Bagi mengiktiraf peranan persatuan rahsia ini, pentadbir kolonial British pada awalnya berusaha untuk mendapatkan perhatian daripada para pemimpin serta ketua yang bertindak sebagai perantara agar hubungan dengan masyarakat Cina dapat diteruskan.³⁸

Namun, persaingan antara persatuan rahsia telah membawa pengaruh yang tidak terkawal dalam masyarakat dan menyumbang suasana kekacauan, pertempuran serta rusuhan kepada orang ramai di Negeri-negeri Selat antara tahun 1845 dan 1885.³⁹ Pihak British pada awalnya, berusaha untuk tidak campur tangan langsung dengan alasan penindasan boleh menjejaskan hubungan British dengan penduduk Cina.⁴⁰ Namun pada tahun 1869, Pengecualian Ordinan Masyarakat Berbahaya diperkenalkan dengan harapan bahawa kawalan akan dapat dicapai dari masa ke masa. Penguatkuasaan ordinan ini, merupakan pengakuan undang-undang oleh persatuan rahsia melalui pendaftaran rasmi pertubuhan mereka.⁴¹

Pada tahun 1887, W. A. Pickering, pelindung pertama orang Cina, cedera parah dalam serangan yang didakwa dilakukan oleh Persatuan Ghee Hok.⁴² Melalui sokongan Gabenor Negeri-negeri Selat Cecil Clementi

Smith dan Pejabat Kolonial, dilaksanakan undang-undang melalui Ordinan Pertubuhan pada tahun 1889.⁴³ Ordinan ini berkuat kuasa pada 1 Januari 1890. Di bawah peruntukan itu, hampir sepuluh persatuan disifatkan sebagai tidak sah melainkan jika mereka mendapat kelulusan rasmi dan didaftarkan dengan kerajaan. Di samping itu, kerajaan turut dibenarkan untuk membubarkan mana-mana persatuan yang dianggap melanggar undang-undang. Ordinan itu memberi tamparan hebat kepada persatuan rahsia tersebut, sebanyak sepuluh persatuan Cina di Singapura, lima di Pulau Pinang dan tiga di Melaka diisytiharkan sebagai persatuan yang berbahaya dan tidak lama kemudian dibubarkan. Namun semasa pemerintahan Jepun, organisasi yang ditubuhkan pada ketika itu dibekukan, kesemua organisasi dikerah menganjurkan aktiviti berkaitan pemulihan ekonomi Jepun kesan peperangan dan bagi menyokong semangat 'Asia untuk Asia'. Apabila British kembali ke Tanah Melayu pada September 1945, diperkenalkan dasar kebebasan berpersatuan dan rancangan penubuhan Malayan Union. Pengenalan dasar berkenaan antara lain untuk meningkatkan kesedaran berpolitik dalam kalangan masyarakat tempatan melalui kegiatan berpersatuan, melalui penubuhan parti politik. British memperkenalkan dasar kebebasan berpersatuan melalui pernyataan Stephen A. Douglas dan Paul Pedersen:

*...The new freedom of association was tried (1) as an experimental alternative to regulating "friendly societies; (2) because control might inhibit the formation of political parties, now being encouraged by the government; and (3) possibly because of a secret agreement with the Malayan Communist Party during the Japanese occupation, promising "freedom of association..."*⁴⁴

Seterusnya pihak British menggantung semua Ordinan Buang Negeri yang pernah dikuatkuasakan di beberapa negeri di Tanah Melayu. Langkah ini telah mendorong peningkatan penubuhan persatuan, terutamanya yang dipengaruhi oleh gerakan radikalisme dan komunisme.⁴⁵ Rancangan penubuhan Malayan Union 1946 juga pencetus kepada ketidakpuasan pelbagai golongan masyarakat, terutama orang Melayu. Bagi menyatukan suara mereka untuk menentang penubuhan Malayan Union, beberapa langkah diambil antaranya menghidupkan dan mewujudkan persatuan atau pertubuhan yang berbentuk politik dan non-politik. Dalam tahun 1947, direkodkan terdapat 15 pertubuhan didaftarkan sebagai parti politik pada ketika itu.⁴⁶ Peningkatan organisasi ini telah menimbulkan masalah kepada pemerintahan British, terutamanya yang terpengaruh dengan cara-cara yang radikalisme dan komunisme. Sehingga pada tahun 1948 darurat diisytiharkan bagi mengekang dan memantau kegiatan pertubuhan, ordinan pertubuhan sebelum pendudukan Jepun kembali dikuatkuasakan semula dengan beberapa pindaan. Malahan peningkatan jumlah parti politik aliran sederhana yang mengambil pendirian bekerjasama

dengan pentadbiran British selepas penubuhan Persekutuan Tanah Melayu (1948) dan langkah persediaan ke arah kemerdekaan, menjadikan organisasi bukan politik (NGO) pada ketika itu agak terpinggir. Ini kerana tumpuan masyarakat lebih kepada parti politik dan usaha mereka lebih kepada manfaat kepada parti politik melalui sumber seperti kewangan, kepimpinan, tenaga kerja dan fikiran. Hanya selepas merdeka, kegiatan-kegiatan NGO bukan politik kembali menjadi penting dan mendapat perhatian.

Penglibatan NGO dalam Pendidikan Melayu

Sebelum merdeka, peningkatan penghijrahan masyarakat imigran di Tanah Melayu⁴⁷ terutamanya di penghujung abad ke-19 dan awal abad ke-20 bukan sahaja meningkatkan bilangan pertubuhan daripada golongan imigran tetapi juga mendorong kepada perkembangan penubuhan organisasi tempatan (Melayu). Penguasaan imigran dalam sektor ekonomi dan pendidikan telah mendatangkan kesedaran kepada masyarakat Melayu, perlunya peningkatan dan penguasaan dalam bidang pendidikan, kepada masyarakat tempatan. Walaupun disadari bahawa dasar dan bentuk pentadbiran British untuk pendidikan orang Melayu hanyalah untuk memastikan anak-anak Melayu tetap terus duduk di kampung sahaja, ini kerana pentadbiran British bimbang sekiranya ramai orang Melayu yang berpendidikan Inggeris, dikhuatiri mereka akan bercita-cita tinggi dan boleh menimbulkan kesedaran politik dan menuntut pelbagai hak.⁴⁸ Oleh itu, hanya sebuah sekolah raja yang berasrama penuh dibina di Selangor pada tahun 1890. Sekolah ini hanya dibuka kepada anak-anak raja sahaja. Empat tahun kemudian sekolah ini terpaksa ditutup. Selepas 15 tahun kemudian, iaitu pada 1905, Maktab Melayu Kuala Kangsar ditubuhkan. Jelas di sini, dasar pentadbiran British untuk pendidikan sekolah hanyalah sekadar sahaja, pendidikan yang dibekalkan adalah setakat empat tahun, kecuali di tahap latihan perguruan. Orang Melayu tidak digalakkan ke bandar dan ini adalah cubaan memisahkan orang Melayu daripada kemajuan perbandaran dan perindustrian. Dasar pendidikan seperti ini menimbulkan pelbagai masalah sosioekonomi sehinggakan terdapat jurang yang besar antara kaum dan golongan masyarakat kaya serta miskin.

Faktor ini telah mendorong kepada penubuhan NGO dalam kalangan masyarakat tempatan pada ketika itu di samping wujudnya gerakan yang berbentuk politik yang menuntut kebebasan dan kemerdekaan daripada penjajah. Gerakan NGO yang berunsurkan pendidikan dapat dikesan apabila Za'ba⁴⁹ yang menulis rancangan yang menyentuh tentang pelbagai aspek kemiskinan orang Melayu, termasuk pendidikan, melalui lembaran akhbar dan majalah pada masa itu. Hal ini menjadikan nama Za'ba terkenal dan beliau terlibat secara aktif dalam mengerakkan guru-guru Melayu supaya bersatu untuk memartabatkan pendidikan Melayu. Beliau mendapat bantuan sahabatnya di

Pulau Pinang, Muhammad Zain bin Ayob,⁵⁰ yang juga berpendidikan Inggeris dan menjadi nazir sekolah-sekolah Melayu telah menubuhkan Persatuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Jajahan (PGMPPJ) diikuti Selangor, Negeri Sembilan dan Melaka. Persatuan yang menggabungkan guru-guru ini merupakan NGO pendidikan yang terawal wujud di Tanah Melayu bagi memenuhi definisi NGO yang terbentuk daripada pengalaman, minat, idea dan semangat yang kuat daripada individu atau kumpulan tertentu untuk bertindak terhadap sesuatu fenomena yang terjadi atau keinginan dalam masyarakat.

Persatuan guru ini bergabung dan berusaha menerbitkan sebuah majalah, iaitu *Mujallah Guru* pada November 1924. *Mujallah Guru* telah memainkan peranan sebagai suara perjuangan guru-guru Melayu. Malah menurut J.M.Gullick,⁵¹ mendapati menjelang tahun 1920-an rata-rata orang Melayu mulai sedar tentang kepentingan memberi pendidikan kepada anak-anak mereka dan kemajuan ini terus diperluaskan ke seluruh Tanah Melayu pada ketika itu. Menurut Hamed Mohd Adnan pula, tahun 1920-an menyaksikan suatu fenomena baru dalam perkembangan pesat dunia majalah Melayu. Beberapa buah pertubuhan mula bergerak untuk menyebarkan falsafah dan matlamat organisasi masing-masing menerusi penerbitan.⁵² Malah perkembangan akhbar pada zaman pra merdeka seperti *Utusan Melayu* (Jawi), *Utusan Zaman*, *Utusan Malaysia* (dalam tulisan rumi), *Mingguan Malaysia*, *Berita Harian* (Rumi), *Berita Minggu*, *Bintang Timur*, *Watan*, *Harian Nasional*, *Mingguan Perdana*, *Mingguan Tanah air*, dan *Mingguan Islam* pada dasarnya diterbitkan untuk menuntut kemerdekaan di samping menjadi suara rakyat agar dapat berkhidmat kepada bangsa, agama dan negara.

Oleh itu, gabungan pertubuhan guru dan penerbitan pelbagai sumber majalah serta akhbar merupakan medium utama gerakan pendidikan orang Melayu untuk menyebarkan ideologi dan fahaman kepada ahli dan juga masyarakat sekeliling. Seterusnya sekitar tahun 1920-an, perkembangan golongan intelektual dan cerdik pandai Melayu dikaitkan dengan bertambahnya pembukaan maktab perguruan. Peranan guru Melayu yang intelektual ini, telah bertindak sebagai penggerak utama untuk memperjuangkan nasib masyarakat Melayu untuk lebih maju dalam pelbagai bidang, usaha ini semakin berkembang sehinggalah Perang Dunia Kedua.⁵³ Penubuhan Kesatuan Persekutuan Guru-guru Melayu Semenanjung (KPGMS) pada tahun 1946⁵⁴ semakin memberi harapan yang kuat dan cerah kepada orang Melayu di seluruh Tanah Melayu agar pendidikan anak-anak Melayu dapat disesuaikan mengikut zaman dan bahasa Melayu dijadikan bahasa utama dalam pendidikan. Malah penubuhan Persekutuan Tanah Melayu juga, adalah bermaksud untuk meningkatkan taraf hidup orang Melayu dari semua lapangan agar setanding dengan bangsa lain yang tinggal di Tanah Melayu.⁵⁵

Dalam memberikan reaksi kepada pendidikan orang Melayu, KPGMS bertindak menghantar senaskhah Memorandum Rancangan Pelajaran KPGMS kepada Jawatankuasa Pelajaran Melayu yang bersidang

di Kuala Lumpur pada 11 September 1950.⁵⁶ Memorandum ini dihantar bagi menyuarakan tuntutan pendidikan Melayu, apabila Laporan Barnes yang dikemukakan tidak memenuhi keinginan dan hasrat pihak KPGMS. Sebelum itu, Setiausaha Agung KPGMS (Encik Mohd Yusof bin Badin) hadir untuk memberi penerangan tentang rancangan pelajaran dan menjawab beberapa persoalan daripada pihak Jawatankuasa pada 14 September 1950.⁵⁷ Terdapat enam perkara yang dituntut oleh KPGMS sekiranya pihak kerajaan mahu melaksanakan kandungan yang terdapat dalam Barnes iaitu, kelulusan untuk mendapatkan *Schools Certificate*, mesti lulus dalam bahasa Melayu dan Inggeris. Sekolah Kebangsaan mestilah terbuka kepada rakyat Persekutuan dan percuma dari umur 5 tahun hingga 16 tahun serta dibangunkan di tempat yang ramai orang Melayu. Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu hendaklah segera menyusun peringkat persekolahan orang Melayu hingga membolehkan pelajar menuntut hingga ke peringkat universiti. Pelajaran percuma hendaklah diberikan kepada sekolah Melayu sahaja. Selain itu, pusat-pusat latihan guru hendaklah diadakan di dalam negeri sahaja. Pihak kerajaan juga hendaklah mengadakan satu institusi bagi menyediakan buku untuk kegunaan sekolah Melayu.⁵⁸

Tuntutan yang dilakukan oleh KPGMS berkisar tentang pembelaan dan peluang pendidikan orang Melayu yang masih tidak dipenuhi oleh pihak British. Malah penggunaan bahasa Melayu juga masih kabur dan tidak didaulatkan dengan sepatutnya. Ini menyebabkan KPGMS berasa perlu disuarakan perjuangan dan kehendak sebenar orang Melayu pada waktu itu agar nasib bangsa Melayu terbela terutama dalam bidang pendidikan. Sebelum merdeka lagi, KPGMS adalah merupakan NGO pendidikan Melayu yang begitu aktif dan menyerlah penglibatannya. Penglibatan mereka sedikit sebanyak telah memberi pengaruh dalam pembentukan dasar pendidikan di Tanah Melayu.

Penglibatan NGO dalam Pendidikan Cina

Bagi kaum Cina yang datang ke Tanah Melayu kebanyakan berasal dari beberapa wilayah di negeri China seperti Kwangtung, Fuchien dan Kwangsi. Oleh itu, di mana sahaja orang Cina menetap, maka ada persatuan yang ditubuhkan khas untuk membantu seperti Persatuan Kwangtung, Hokkien dan sebagainya.⁵⁹ Kedatangan orang Cina ke Tanah Melayu secara beramai-ramai sejak pertengahan abad ke-19 bukan sahaja untuk mencari rezeki bagi meneruskan kelangsungan hidup tetapi juga membawa masuk budaya dan bahasa, serta tradisi orang Cina yang mementingkan pendidikan untuk anak-anak mereka. Oleh itu, pendidikan ibunda Cina mula diperkenalkan di Tanah Melayu dipercayai bermula dari tahun 1819, dengan tertubuhnya sekolah persendirian Cina pertama di Pulau Pinang yang bernama Institusi Wu Fu.

Manakala, bermula dari hujung abad ke-18, terdapat juga rekod tentang sekolah Cina yang berbentuk sishu (sekolah persendirian yang di tubuh dan dikendalikan oleh masyarakat Cina) di Singapura, Melaka dan Pulau Pinang.⁶⁰ Ini bermakna sejarah perkembangan pendidikan Cina di Tanah Melayu telah berlaku sekurang-kurangnya 200 tahun lamanya.⁶¹ Pada mulanya, kelas atau sekolah Cina ditubuhkan dan dikendalikan oleh masyarakat Cina.⁶² Pada masa itu, kebanyakan orang Cina berhijrah ke Tanah Melayu untuk mencari nafkah hidup. Untuk mengatasi masalah pendidikan anak-anak mereka, sekolah berbentuk pondok yang bersaiz kecil ditubuhkan dengan bilangan muridnya sedikit dan berhampiran dengan tokong-tokong, kedai atau rumah kediaman. Sebilangan besar guru yang mengajar di sekolah Cina dibawa dari negara China. Pengajaran pendidikan bahasa China pada masa itu semuanya dipengaruhi oleh sistem pendidikan negara China sama ada dari segi sistem pelajaran, bahasa pengantar, cara pengajaran dan objektif pengajaran. Jelaslah bahawa semua sekolah Cina yang wujud pada masa itu merupakan model sistem persekolahan yang terdapat di China.⁶³

Sehingga awal abad ke-20, sekolah pondok ini digantikan dengan sekolah moden akibat gerakan pembaharuan dan revolusi China. Dalam kurikulum baru, mata pelajaran seperti Sejarah, Geografi, Ilmu Hisab dan sebagainya telah dimasukkan ke dalam kurikulum sekolah. Bahasa pengantar pada tahap itu telah diubah kepada Bahasa Mandarin. Kerajaan British tidak menghiraukan tentang sekolah Cina pada peringkat ini dan membiarkan sekolah Cina berkembang tanpa dikawal. Oleh sebab itu, perkembangan sekolah Cina menjadi semakin pesat dan tidak terkawal ini menyebabkan akhirnya pihak British mulai campur tangan ke atas hal pendidikan Cina. Pihak British mula menggubal peraturan dan akta pelajaran untuk mengawal perkembangan sekolah Cina. Pada tahun 1920, kerajaan British menguatkuasakan Enakmen Pendaftaran Sekolah, 1920 (*Registration of School Ordinance, 1920*) dan menetapkan sekolah yang mempunyai atau melebihi sepuluh orang murid perlu mendaftar dengan kerajaan British. Selain itu, kesemua sekolah ini diarahkan harus mematuhi syarat-syarat yang ditetapkan didalam enakmen ini yang berkaitan kurikulum, pentadbiran, kesihatan dan sebagainya. Apabila enakmen ini dilaksanakan, terdapat berpuluh-puluh buah pendaftaran sekolah Cina telah dibatalkan. Tambahan pula, di antara tahun 1925 hingga 1928, terdapat sebanyak 315 buah sekolah Cina mengalami pembatalan pendaftaran masing-masing. Kerajaan British mengambil tindakan sebegini akibat pendidikan Cina di Tanah Melayu sangat dipengaruhi arus pemikiran politik dari negara China, khususnya Gerakan 4-Mei yang mempunyai unsur anti-penjajah dan pemikiran demokrasi yang cerah. Pihak kerajaan British tidak mahu toleransi dengan situasi ini. Walaupun dibantah oleh masyarakat Cina, tindakan ini masih dijalankan. Walau bagaimanapun, bantahan-bantahan masyarakat Cina pada ketika itu lebih kepada tindakan berbentuk individu dan belum munculnya tindakan secara kumpulan yang dipimpin sesuatu pertubuhan.

Pada tahun 1923, kerajaan British melantik Timbalan Pengarah Pelajaran (*Assistant Director of Education*) dan Nazir Sekolah Cina (*Inspector of Chinese School*) yang bertugas dalam hal-ehwal sekolah Cina di Negeri-negeri Selat dan Persekutuan Melayu. Tujuannya adalah untuk mengawal sekolah Cina dengan lebih ketat lagi.⁶⁴ Pada tahun 1924, sekolah Cina mula diberi bantuan, misalnya buku teks, pembinaan darjah, tapak sekolah dan alat mengajar tetapi jumlahnya adalah terlalu sedikit. Subsidi sebanyak \$33,000 pada tahun 1924 hanya meliputi 1.6% daripada jumlah pembelajaran pendidikan kerajaan. Pada tahun 1938, subsidi dipertingkatkan sehingga \$195,000, iaitu merupakan 5.1% daripada jumlah perbelanjaan pendidikan. Walau bagaimanapun, bantuan dan kawalan yang terhad itu mendapat sambutan dingin daripada masyarakat Cina kerana mereka tidak suka kerajaan British campur tangan dalam hal-ehwal persekolahan mereka.⁶⁵ Pada tahun 1925, Enakmen Pendaftaran Sekolah telah dipinda dengan memberi kuasa kepada Pengarah Pelajaran untuk menolak pendaftaran seorang guru jika didapati guru itu terlibat dalam aktiviti subversif.⁶⁶ Mengikut rekod, pada tahun 1938, jumlah sekolah Cina dan murid di sekolah yang terdapat di Negeri-negeri Selat dan Persekutuan Melayu ialah seramai 996 buah dan 86,147 orang. Jumlah bilangan ini jauh melebihi jumlah sekolah Inggeris (271 buah) dan murid (41,917 orang) di sekolah Inggeris. Ini bermakna walaupun sekolah Cina menghadapi berbagai-bagai rintangan, tetapi masih boleh berkembang dengan pesat. Sekitar tahun 1920-an ini, sebuah persatuan guru-guru Cina ditubuhkan di Perak. Ini merupakan pertubuhan pertama yang melibatkan pendidik dalam kalangan masyarakat Cina.

Pada zaman penjajahan Jepun (1942-1945), semangat kaum Cina di Tanah Melayu yang menentang penyerang Jepun semakin hangat, ini telah mengakibatkan ramai orang Cina tempatan dibunuh tanpa belas kasihan oleh tentera Jepun. Kebanyakan guru dan murid sekolah Cina yang menentang tentera Jepun diseksa dan dibunuh. Sekolah Cina terpaksa ditutup, dan kebanyakan bangunan sekolah Cina telah dimusnahkan. Zaman ini merupakan suatu zaman yang paling malap dalam perkembangan pendidikan Cina di Tanah Melayu.⁶⁷ Selepas Perang Dunia Ke-Dua, semangat memperkembangkan pendidikan Cina dibangkitkan semula. Mereka bertindak membina dan memajukan sekolah Cina di merata tempat. Pada 5 Disember 1950, Pertubuhan Guru Cina dari Melaka menghantar surat cadangan kepada Pertubuhan Guru Cina Kuala Lumpur untuk menggabungkan kesemua pertubuhan guru-guru yang wujud agar dapat membentuk sebuah gabungan persatuan guru-guru Cina seluruh Tanah Melayu.⁶⁸ Cadangan tersebut mendapat maklum balas daripada pihak pertubuhan di Kuala Lumpur, namun tidak ada keputusan dapat dibuat pada masa itu.

Semasa menghadapi perjuangan anti-penjajah dan permintaan merdeka yang semakin meningkat. Kerajaan British mulai bermusuhan dengan sekolah Cina yang mempunyai tradisi anti-penjajah dan sikap patriotik

terhadap negara asal.⁶⁹ Pada tahun 1949, kerajaan British mencadangkan dua dasar, iaitu mengacu 'kesedaran kebangsaan yang selaras' serta 'sistem pendidikan yang bersepadu' maka muncul *Report of the Committee on Malay Education* (lebih dikenali sebagai Laporan Barnes) yang mencadangkan untuk menggantikan sekolah vernakular Cina dan India kepada sekolah kebangsaan dan menggunakan bahasa Melayu dan bahasa Inggeris sebagai bahasa pengantar. Maka bermula detik inilah, gerakan pendidikan Cina mula bersatu menubuhkan Gabungan Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Malaysia untuk membela pendidikan Cina.⁷⁰ Laporan Barnes telah mendapat kritikan yang hebat daripada pihak NGO pendidikan Cina bersama masyarakat Cina. Mereka berpendapat bahawa Laporan Barnes adalah sebagai satu percubaan yang berniat buruk untuk menindas sekolah vernakular dan akhirnya menghapuskan bahasa dan kebudayaan Cina telah diterima sejak dari turun temurun lagi.⁷¹ Laporan Barnes dianggap laporan yang berat sebelah kerana tidak mengambil kira pandangan masyarakat Cina yang merupakan sebahagian daripada rakyat Tanah Melayu kerana bagi masyarakat Cina penutupan sekolah Cina amat menyedihkan kerana sekolah Cina dibangunkan adalah daripada sumber kewangan sendiri dan susah payah yang mereka lalui. Oleh yang demikian, apabila laporan ini dikemukakan tuntutan diteruskan agar sekolah vernakular Cina tidak terhapus bahasa ibunda yang menjadi bahasa pengantar di sekolah tersebut. Memang tidak dapat dinafikan bahawa pada awalnya, sekolah Cina ditubuhkan khas untuk mengekalkan warisan kebudayaan Cina. Oleh itu, tindakan Laporan Barnes yang berniat untuk menghapuskan sekolah vernakular Cina dan menjadikan bahasa Inggeris atau bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar di sekolah-sekolah kebangsaan menyebabkan masyarakat Cina tidak berpuas hati dan khuatir kebudayaan mereka akan terpusus.

Gabungan Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Malaysia yang lebih dikenali sebagai Jiao Zong ditubuhkan pada 25 Disember 1951. Ketika itu, Jiao Zong berdaftar atas nama *The United Chinese School Teachers' Association of the Federation of Malaya*. Nama Gabungan Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Malaysia pula digunakan sejak dari 16 Disember 1980.⁷² Jiao Zong merupakan gabungan daripada persatuan-guru sekolah Cina di peringkat daerah dan negeri di seluruh negara. Kemunculan persatuan guru sekolah Cina di seluruh Tanah Melayu yang ahlinya terdiri daripada guru besar dan guru-guru setempat telah mulai dikesan sejak awal tahun 1930-an lagi. Ketika itu, persatuan guru-guru sekolah Cina ditubuhkan untuk mengeratkan perhubungan antara-guru dan menjaga kebajikan golongan guru.⁷³ Namun cadangan penubuhan Jiao Zong pertama kali dikemukakan oleh Sim Mow Yu, Pengerusi Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Melaka pada akhir tahun 1950. Setelah berbincang dengan Lim Lian Geok, Pengerusi Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Kuala Lumpur, dan Sim Mow Yu pun menulis surat kepada persatuan-persatuan guru-guru sekolah Cina di seluruh negara untuk menerangkan tujuan penubuhan Jiao Zong.⁷⁴ Tidak lama kemudian, Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Negeri Sembilan

mencadangkan Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Kuala Lumpur mengadakan suatu mesyuarat di antara wakil-wakil Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Seluruh Negara untuk membincangkan isu penubuhan Jiao Zong. Saranan ini turut dipersetujui oleh-persatuan guru sekolah Cina lain. Mesyuarat perwakilan Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Seluruh Negara diadakan pada 24 dan 25 Ogos 1951 di Dewan Persatuan Hokkien Kuala Lumpur dan dihadiri oleh 32 orang wakil daripada 17 persatuan guru sekolah Cina.

Beberapa cadangan telah diluluskan dalam mesyuarat tersebut. Antaranya, mengemukakan bantahan mengenai *Laporan Barnes* yang dianggap hendak menutup sekolah-sekolah vernakular Cina dan Tamil, memberi pandangan mengenai *Report of a Mission Invited by the Federation Government to Study the Problem of the Education of the Chinese in Malaya: Chinese School and the Education of Chinese Malaysians* (dikenali sebagai Laporan Fenn-Wu); mengemukakan enam saranan tentang sekolah Cina kepada kerajaan dan paling penting ialah membuat keputusan untuk menubuhkan Jiao Zong. Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Kuala Lumpur, Pulau Pinang dan Melaka telah dipilih sebagai Jawatankuasa Protem Penubuhan Jiao Zong. Pada Ogos 1951, “Manifesto Mesyuarat Agung Wakil-wakil Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Seluruh Negara” mengatakan hasrat masyarakat Cina untuk menubuhkan Jiao Zong telah diumumkan.⁷⁵

Pada 24 November 1951 “Memorandum Mesyuarat Agung Wakil-Wakil Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Seluruh Negara Kepada Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu”⁷⁶ dikemukakan kepada Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu. Pada pukul 9 pagi 24 Disember 1951, mesyuarat perwakilan Jiao Zong yang pertama diadakan di Sekolah Confucian, Kuala Lumpur. Sebanyak 37 orang wakil daripada semua persatuan guru sekolah Cina di seluruh negara telah menghadiri mesyuarat tersebut. Menurut perlembagaan yang ditetapkan pada ketika itu, jawatan pengerusi akan dipegang secara bergiliran oleh semua persatuan guru-guru sekolah Cina. Dalam mesyuarat tersebut Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Pulau Pinang dipilih sebagai pengerusi Jiao Zong yang pertama. Pada pukul 10 pagi 25 Disember 1951, upacara perasmian penubuhan Jiao Zong dilangsungkan di Dewan Perhimpunan China Selangor (*The Selangor Chinese Assembly Hall-SCAH*). Dalam mesyuarat ini, Pengerusi Jiao Zong, David Chen dalam ucapannya mengatakan matlamat Jiao Zong adalah untuk memajukan pendidikan Sekolah Cina dan memperkembangkan kebudayaan Cina serta menjaga kebajikan guru-guru. Selain itu, masyarakat Cina juga menyampaikan hasrat kepada kerajaan British agar “sekolah-sekolah yang mempunyai murid-murid pelbagai kaum harus diberikan layanan sama rata, memudahkan kemasukan guru-guru sekolah Cina ke negara ini agar dapat menyelesaikan masalah kekurangan guru-guru”.⁷⁷ Reaksi NGO pendidikan Cina agak agresif, apabila pihak British memperkenalkan Laporan Barnes. Semua pihak seperti guru, ahli perniagaan, ibu bapa dan ahli politik berganding bahu dan bersatu tenaga untuk menentang dan menolak dasar tersebut.

Penglibatan NGO dalam Pendidikan India

Kedatangan orang India ke Tanah Melayu adalah sekitar tahun 1786 apabila Pulau Pinang dikuasai oleh British. Imigran kaum India boleh dibahagikan kepada dua kelompok iaitu bahasa (dikaitkan di mana mereka berasal) dan kasta. Kelompok ini mempunyai persatuan yang tersendiri seperti persatuan *Natukottai Chetty* (kasta pedagang), persatuan Maruthuvar Sangam (tukang rambut dan ahli perubatan asli India) dan Adhi Dravidar (bawahan). Kelompok bawahan paling ramai datang ke Tanah Melayu, mereka bekerja sebagai pembantu rumah dan pekerja ladang bagi membersihkan kawasan hutan untuk dijadikan ladang-ladang pertanian bermula pada akhir abad ke-18 dan seterusnya pada 1870-an mereka mula bekerja di ladang-ladang tersebut dengan menanam tebu dan kopi. Perkembangan perindustrian di Eropah pada abad ke-18 dan ke-19 menyebabkan bahan mentah menjadi keutamaan. Tambahan pula kejatuhan harga kopi pada 1890-an menyebabkan orang Eropah mula mencari sumber yang lain dalam perdagangan mereka. Oleh itu, sumber getah telah menjadi pilihan utama kerajaan British apabila Tanah Melayu sememangnya kaya dengan getah asli tambahan pula industri pembuatan tayar semakin berkembang pada masa itu.

Kemasukan buruh India ke Tanah Melayu semakin meningkat apabila sistem Kangani diperkenalkan bagi menampung keperluan pekerjaan perladangan. Oleh itu pihak British perlu menyediakan keperluan asas seperti pendidikan kepada anak-anak buruh yang bekerja di ladang-ladang bagi mematuhi undang-undang yang ditetapkan. Pendidikan orang India pada masa itu amatlah terhad, buku-buku pelajaran amat sedikit dan jari murid-murid dijadikan alat tulisan menggantikan alat tulis. Namun pada tahun 1816 sebuah bangunan khas dibuka di *Penang Free School*, Pulau Pinang untuk pendidikan orang India. Namun sambutan tidak menggalakkan menyebabkan sekolah tersebut berhenti beroperasi pada masa yang singkat. Beberapa sekolah lain juga telah dibuka contohnya di Singapura tetapi mengalami nasib yang sama. Pertumbuhan sekolah untuk pendidikan orang India tidaklah serancak berbanding sekolah Melayu dan Cina pada sekitar tahun 1920-an. Namun pada tahun 1930-an buat kali pertama seorang pegawai pendidikan Tamil telah dilantik oleh British bagi mengawasi sekolah Tamil di Tanah Melayu. Gerakan NGO India mulai dikesan pada awal abad ke-20 melalui kemunculan pelbagai pertubuhan sosial India di bandar-bandar utama di Tanah Melayu. Persatuan India Taiping (1906), Persatuan India Selangor (1909) dan Persatuan Dravida⁷⁸ antara persatuan yang memperjuangkan kepentingan sosial-ekonomi orang India dan dianggap NGO awal bagi orang India di Tanah Melayu. Gerakan NGO ini hanya menumpukan kepada keperluan sosial masyarakat India dan tidak berfokus kepada pendidikan. Tujuan pertubuhan diwujudkan adalah untuk menjaga kebajikan ahli dan menyahut seruan memerdekakan negara India dan mengadakan reformasi terhadap agama Hindu. Beberapa langkah

telah diambil bagi menyatukan beberapa banyak persatuan etnik India di bawah satu gabungan yang lebih besar seperti *Malayan Indian Association* (1936) dan *Central India Association of Malaya* (1937). Namun, gerakan NGO berbentuk pendidikan India hanya mulai dapat dikesan sekitar tahun 1970-an iaitu apabila pertubuhan EWRF (*Education, Welfare & Research Foundation*) yang menitik beratkan kemajuan pendidikan kaum India secara khususnya ditubuhkan. NGO ini menjadikan matlamat utama perjuangannya adalah untuk meningkatkan pendidikan kaum India di Tanah Melayu.

Impak Penglibatan NGO Terhadap Pendidikan Di Tanah Melayu

Kewujudan gerakan NGO pendidikan pelbagai kaum ini telah memberi impak besar kepada pendidikan di Tanah Melayu. Bertitik tolak daripada reaksi KPGMS terhadap Laporan Barnes, akhirnya Laporan Jawatankuasa Khas dibentangkan di Majlis Perundangan Persekutuan dan diluluskan pada September 1951 dan kemudiannya dikuatkuasakan sebagai Ordinan Pelajaran 1952. Pihak KPGMS telah mengambil peluang dengan menghantar satu memorandum untuk terlibat sama dalam kajian jawatankuasa tersebut, malahan organisasi dan orang-orang perseorangan yang lain turut terlibat bersama-sama untuk memberi pandangan dan penambahbaikan dalam kandungan dasar pendidikan untuk semua masyarakat di Tanah Melayu.⁷⁹ Akhirnya KPGMS terlibat bersama-sama dalam menterjemahkan kandungan Ordinan Pelajaran 1952. Orang Melayu telah mulai mempercayai perjuangan KPGMS dan menjadikan KPGMS sebagai wakil suara orang Melayu untuk menaikkan taraf pendidikan orang dan juga sekolah Melayu. Selain itu, menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi supaya menjadi sama taraf dengan bahasa Inggeris serta menaikkan taraf guru sekolah Melayu.⁸⁰

Manakala penglibatan Jiao Zong untuk mempertahankan pendidikan Cina telah berhasil apabila Laporan Fenn-Wu dikeluarkan dan kandungannya telah berpihak kepada perkara-perkara yang dituntut selama ini. Ini semuanya terhasil akibat daripada tindakan Jiao Zong dan masyarakat Cina yang memberi desakan dan tekanan kepada pihak pentadbiran berkaitan kemelut yang dialami oleh mereka. Jawatankuasa Fenn-Wu telah berbincang dan mengkaji keperluan pendidikan Cina di Tanah Melayu, hasilnya jawatankuasa ini telah menyediakan satu laporan yang mencerminkan seluruh pendapat komuniti Cina, iaitu sekolah Cina dan pendidikan kebudayaan Cina tidak boleh dihalang. Selain itu, Fenn-Wu juga menekankan kepada perpaduan sesebuah negara bukannya bergantung kepada bahasa yang sama tetapi berdasarkan mentaliti rakyatnya.⁸¹

Malah semasa Persidangan Perwakilan Persatuan-Guru Sekolah Cina Se-Malaya di Persatuan Hokkien Kuala Lumpur semua wakil memberi sokongan dan penghormatan yang tinggi kepada Laporan Fenn-Wu yang

lebih bersikap objektif dan berpandangan tepat terhadap pendidikan Cina.⁸² Berkaitan syor Laporan Fenn-Wu tentang penyediaan buku teks sekolah Cina yang berlatar belakang kehidupan di Tanah Melayu, perwakilan telah membuat beberapa cadangan. Antaranya kebudayaan Cina perlu menjadi teras kandungan buku teks, pakar pendidikan Cina harus diundang untuk menjalin tugas ini dan bahan kepentingan tempatan harus digunakan.

Bagi masyarakat India walaupun tiada kewujudan NGO pendidikan India secara rasmi, namun ini tidak bermakna orang India tidak menghiraukan pendidikan anak bangsa mereka contohnya terdapat guru sekolah Tamil telah bersuara dan menunjukkan bantahan apabila Laporan Barnes 1950 ditemukan oleh pihak British. Mereka menyuarakan kebimbangan jika sekolah Tamil ditutup, maka boleh menyebabkan bahasa, sastera dan budaya Tamil akan terpusus. Malah pemimpin masyarakat India juga turut mengelolakan satu persidangan persatuan orang India pada Julai 1951 untuk membincangkan nasib pendidikan Tamil. Ekoran daripada itu, satu jawatankuasa khas telah ditubuhkan. Jawatankuasa ini diketuai oleh Presiden MIC (*Malaysian India Congress*) dan mempunyai 25 orang ahli mewakili-badan sosial, politik dan kesatuan sekerja. Mereka mengemukakan satu memorandum kepada kerajaan British pada 31 Ogos 1951, iaitu meminta kerajaan supaya jangan menggubal dasar pendidikan tanpa memberi pertimbangan kepada pandangan masyarakat India. Malah mencadangkan supaya sekolah Tamil dikekalkan dan mengesyorkan supaya bahasa Melayu diperkenalkan pada tahun tiga dan bahasa Inggeris pada tahun empat. Selain itu, mencadangkan bahasa Tamil digunakan bahasa pengantar hanya hingga darjah lima dan diganti bahasa Inggeris pada tahun enam.

Kesimpulan

NGO-NGO yang dibentuk bertindak sebagai wakil bagi suara masyarakat sesebuah tempatan untuk memperjuangkan tuntutan-tuntutan yang tertentu berkaitan pelbagai unsur seperti pendidikan, kesihatan, kemanusiaan dan sebagainya. Tumpuan artikel ini adalah penglibatan NGO pendidikan di Tanah Melayu yang ada di antaranya masih kekal aktif sehingga ke hari ini. Gerakan NGO pendidikan semakin hari semakin mendapat perhatian dan sambutan dalam kalangan masyarakat di tanah air tanpa mengira kaum, bangsa dan etnik. Ini dapat dibuktikan apabila percambahan NGO pendidikan dalam dekad ini semakin meningkat di Malaysia. Melalui perbincangan dalam artikel ini, dapat dikenal pasti bahawa perkembangan NGO pendidikan di Tanah Melayu mulai bergiat aktif berdasarkan faktor-faktor yang lebih kurang sama iaitu tekanan penjajahan British yang mengubah sistem pendidikan di samping timbulnya semangat memperjuangkan pendidikan mengikut kaum masing-masing yang mendiami Tanah Melayu. Isu-isu seperti kurangan peluang pendidikan untuk

orang Melayu, tiada usaha untuk memartabatkan bahasa Melayu, tindakan penutupan sekolah vernakular Cina dan India serta meniadakan penggunaan bahasa ibunda telah menyebabkan timbulnya keinginan masyarakat untuk membentuk satu kumpulan sebagai wakil untuk menyuarakan pandangan dan pendapat dan seterusnya berjuang untuk memenuhi keperluan masing-masing. Jelas di sini masyarakat dilihat sebagai memiliki kuasa untuk menekan dan memastikan bagaimana bentuk aturan atau sistem yang perlu dipatuhi oleh anggotanya.⁸³

Walaupun terdapat banyak NGO pendidikan yang bergiat aktif dari dahulu hingga kini namun hanya beberapa NGO sahaja yang amat konsisten dalam memperjuangkan pendidikan mengikut kaum iaitu KPGMS yang sekarang telah bertukar nama kepada KGMMB dan Dong Jiao Zong. Gerakan NGO ini, terus menerus memberi pandangan dan pendapat terutama berkaitan dasar pendidikan negara. Walaupun gerakan ini bertindak mewakili kaum, namun kumpulan ini tidaklah dianggap perkauman kerana objektif perjuangan NGO ini adalah untuk memastikan jaminan pendidikan dan bahasa yang wujud di Malaysia sentiasa dihormati dan dipelihara bersesuaian dengan prinsip-prinsip yang terkandung dalam perlembagaan Perkara 152, yang memperuntukkan bahasa kebangsaan di Malaysia ialah bahasa Melayu. Walau bagaimanapun tidak menafikan kedudukan dan hak bahasa-bahasa lain untuk digunakan, dipelajari atau dikembangkan dan bukannya bertindak dengan mendiskriminasikan golongan manusia berdasarkan ciri-ciri kaumnya. Jelas di sini bahawa perkembangan gerakan NGO pendidikan di Malaysia telah melalui pelbagai fasa untuk menjadi sesebuah organisasi yang lebih matang dan relevan sehingga kini. Sehubungan dengan itu, perlunya lebih banyak lagi kajian mengenai NGO terutamanya dalam pendidikan kerana NGO sudah mulai sebagai aktor ketiga yang banyak menyumbang dalam dasar sesebuah negara.

Nota Akhir

1. Turner, M. dan Hulme, D, *Governance, Administration and Development: Making the State Work*. West Hartford, Conn USA, Kumarian Press, 1997.
2. Gerard Clarke, *The Politic of NGOs, in South-East Asia: Participation and Protest in the Philippine*, London: Rutledge, 1998, hlm. 2.
3. Yahya Cohen, “*Association, profession, adaptation: Singapore Medical Association Lecture*”. *Singapore Medical Journal*, Vol. 12, No. 3, 1971, hlm. 121–126.
4. Sejarah penubuhan *Malaysian Pharmaceutical Society* bermula dengan penubuhan *Penang Pharmaceutical Association* yang

berpusat di Pulau Pinang. Pulau Pinang menjadi tempat bermula persatuan memandangkan ramai ahli farmasi terdapat di sini dengan lain-lain ahli dari Perak, Kelantan dan sebahagian dari Kuala Lumpur. Satu lagi persatuan melibatkan ahli farmasi adalah *Straits Pharmaceutical Association* berpusat di Singapura dengan ahli dari Singapura serta selatan Tanah Melayu. Idea untuk penggabungan berlaku sebaik tamat Perang Dunia Kedua, iaitu tahun 1946, dengan penggabungan terhasil pada tahun 1949.

5. YWCA. *Young Women's Christian Association (YWCA). Biennial Conference Report 1974-1976*, 1976, hlm 27.
6. Amarjit Kaur. *North Indians in Malaya: Study of Their Economics, Social and Political Activities with Special Reference to Selangor, 1870s-1940s*. Tesis M.A. University Malaya. 1973, hlm. 37.
7. Virginia H. Dancz. *Women and Party Politics in Peninsular Malaysia*, hlm. 24 dan 26.
8. Mulai 1921 negeri lain seperti Selangor, Melaka dan Negeri Sembilan menubuhkan persatuan guru. Perak juga telah menubuhkan persatuan guru pada tahun yang sama dengan membentuk Persatuan Guru Melayu Kuala Kangsar, Persatuan Guru Melayu Perak Utara dan Selatan. Usaha ini diikuti oleh semua negeri Melayu termasuk Singapura. Usaha menyatukan Persatuan Guru Melayu bermula dengan inisiatif Persatuan Guru Melayu Selangor (PGMS) dan Persatuan Guru Melayu Negeri Sembilan (PGMNS). PGMS memuatkan berita mengenai gabungan di dalam surat khabar manakala PGMS menghantar surat kepada persatuan guru di seluruh Tanah Melayu. Akhirnya terkumpul 14 buah pertubuhan Melayu bergabung terdiri daripada Kedah, Perlis, Pulau Pinang, Perak Utara, Kuala Kangsar, Perak Selatan, Selangor, Negeri Sembilan, Johor, Pahang, Kelantan, Terengganu, Melaka dan Singapura. Gabungan yang berjumlah 14 buah mengecil kepada 11 buah, apabila Perak menjadi satu gabungan dan Singapura keluar pada 27 April 1947 kerana berdaftar di bawah kesatuan sekerja. Wakil-wakil dari Persatuan Guru Melayu telah berhimpun di Kelab Sultan Sulaiman, Kampung Baru, Selangor, dengan dirasmikan oleh Pendeta Za'ba, maka pada 11 April 1946 maka tertubuhlah KPGMS.
9. Kemunduran bangsa Melayu dalam bidang ekonomi, sosial dan politik menjadi pendorong yang kuat ke arah penubuhan Gabungan Pelajar Melayu Semenanjung (GPMS) pada 14 dan 15 Ogos 1948. Beberapa orang pelajar Melayu Maktab Raffles dan Maktab Perubatan Singapura berkumpul dan menaja penubuhan badan pelajar Melayu peringkat kebangsaan untuk menggabungkan pertubuhan pelajar yang wujud ketika itu. Kesedaran orang Melayu khususnya dalam kalangan pelajar mengenai kemunduran bermula

sejak awal tahun 1900 lagi. Tokoh-tokoh pelajar seperti Syed Al Hadi, Sheikh Tahir Jalaluddin dan Syed Salim Al-Kalali yang telah muncul sekitar tahun 1906 telah membawa percubaan yang radikal untuk mengubah cara berfikir dan nilai-nilai hidup yang dianggap merugikan orang Melayu seperti halangan kepada anak gadis untuk bersekolah dan sikap yang tidak menggalakkan anak-anak muda yang terdidik di Timur Tengah.

10. 1. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Perlis, 2. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kedah Utara, 3. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kedah Tengah, 4. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kedah Selatan, 5. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kedah Pulau Pinang, 6. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Perak Utara, 7. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Ipoh, Perak, 8. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Kecil Batu Gajah Dan Di Sekeliling Bandar Ipoh, Perak, 9. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kampar, Perak, 10. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Manjung, Perak, 11. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Batang Padang, Perak, 12. Persatuan Guru-Guru Bahasa Cina Daerah Kuala Kangsar, Perak, 13. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Hilir Perak, 14. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Selangor, 15. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kuala Lumpur, 16. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Negeri Sembilan, 17. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Melaka, 18. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Segamat, 19. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Muar, Johor, 20. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Kluang, Johor, 21. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Johor Tengah, 22. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Pontian, Johor, 23. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Johor Selatan, 24. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Temerloh, Pahang, 25. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Bentong, Pahang, 26. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Raub, Pahang, 27. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Pahang Timur, 28. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Daerah Jerantut, Pahang, 29. Persatuan Guru-Guru Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan (Cina) Daerah Lipis, Pahang, 30. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Cameron Highlands, Pahang, 31. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Terengganu, 32. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Kelantan, 33. Persatuan Guru-Guru Cina Sibul, 34. Persatuan Guru-Guru Sekolah Rendah Aliran Bahasa Cina, Bahagian Kuching/Samarahan, 35. Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Meradong, 36. Chinese Teachers' Association Sarikei, 37. Pergabungan Persatuan-Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Negeri Johor, 38. Persekutuan Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Negeri Perak, 39. Gabungan Persatuan-Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Negeri Pahang.

11. Kanbur, R. *Economic Policy, Distribution And Poverty: The Nature Of Disagreements*. World Development, 29(6), 2001, hlm.1083-1094.
12. Teegen, H., Doh, J., & Vachani, S. 2004. The importance of non-governmental Organizations (NGOs) in global governance and value creation: an international business research agenda. *Journal of International Business Studies*, 35(6), hlm. 463-483.
13. Unerman, J. & O'Dwyer, B. *On James Bond and the importance of NGO accountability*. *Accounting Auditing & Accountability Journal*, 19(3), 2006, hlm. 305-318.
14. Memorandum itu bertarikh 14 Ogos 1954 dan dihantar melalui Pejabat Wakil India di Malaya kepada madam Vijayalakshmi Pandit. Antara tuntutananya: "Kerajaan Persekutuan haruslah mengambil langkah segera untuk membatalkan Ordinan Pelajaran 1952; Bahasa ibunda pelbagai komuniti harus digunakan sebagai bahasa pengantar dalam sistem pendidikan kebangsaan persekutuan, dan sistem persekolahan vernakular pelbagai komuniti di Malaya haruslah diberi layanan yang sama dan adil tanpa sebarang diskriminasi. Lihat, Ulang Tahun ke-33 Jiao Zong (25/12/1951-8/4/1985) *Jiao Zong 33nian Bianjishi (25/12/1951-8/4/1985)*, 1987, hlm 340-347. Bahan-bahan dalam bahasa Cina telah diterjemahkan dengan bantuan seorang guru, Syafiq Yap Chee Hoe bin Abdullah, yang mengajar di SJKC Kampong Baru Ampang dan Shum Thin Khee seorang pegawai di Bahagian Sumber di Dong Zong.
15. Madam Vijayalakshmi Pandit telah membalas surat kepada Jiao Zong dan menyatakan bahawa beliau telah menerima memorandum tersebut tetapi tidak memberi sebarang janji.
16. D. Kim. *International non-governmental organizations and the abolition of the death penalty*. *European Journal of International Relations*, 22(3), 2016, hlm. 596–621.
17. Membantu kanak-kanak lelaki Muslim saling berinteraksi secara sihat antara satu sama lain, belajar mengenai budaya mereka sendiri dan membina harga diri. Lihat Tamim Ansary. *Sejarah Dunia dari Sudut Pandang Islam*, hlm 491-492.
18. Mohd Sarim Hj. Mustajab, "Syeikh Muhammad Tahir Jalaluddin al-Falaki: Pelopor Gerakan Islah Islamiyyah di Tanah Melayu", *Malaysia Dari Segi Sejarah*, 1979, lihat juga, Ahmad Zaki Abd Latiff. *Pengaruh gerakan Islam Timur Tengah dalam perkembangan pemikiran Agama dan politik masyarakat Melayu (1971-1998)*.
19. Ibrahim Majdi bin Mohamad Kamil. *Analisis Kritikal Perkembangan Intelektual Muslim di Malaysia Pasca Merdeka (1960-1990) terhadap kebangkitan Islam di Malaysia*. *Jurnal Pengajian Islam*, 2017, Bil. 10, ISU 11, 88-110, hlm. 93.

20. Sejarah penubuhan *Malaysian Pharmaceutical Society* bermula dengan penubuhan *Penang Pharmaceutical Association* yang berpusat di Pulau Pinang. Pulau Pinang menjadi tempat bermula persatuan memandangkan ramai ahli farmasi terdapat di sini dengan lain-lain ahli dari Perak, Kelantan dan sebahagian dari Kuala Lumpur. Satu lagi persatuan melibatkan ahli farmasi adalah *Straits Pharmaceutical Association* berpusat di Singapura dengan ahli dari Singapura serta selatan Tanah Melayu. Idea untuk penggabungan berlaku sebaik tamat Perang Dunia Kedua, iaitu tahun 1946, dengan penggabungan terhasil pada tahun 1949.
21. Annual Report Federal Malaya State, 1920, hlm 13.
22. Pulau Pinang merupakan pelopor kepada penubuhan persatuan guru. Selepas Pulau Pinang menubuhkan persatuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Jajahan (PGMPPJ) pada 3 September 1920, beberapa buah negeri lain juga mengikuti jejak langkahnya.
23. Mohd Samsudin, Shahizan Shahrudin, Pendidikan dan Pengajaran Mata Pelajaran Sejarah di Sekolah di Malaysia, hlm. 118-119.
24. Sufean Hussin. Pendidikan di Malaysia, Sejarah, Sistem dan Falsafah, 1993, hlm. 5.
25. Tan Yao Sua. Isu Bahasa, Etnik dan Pembinaan Negara Bangsa dalam sistem Pendidikan Malaysia, 2010, hlm. 57.
26. Sebagai contoh lihat perbincangan mengenai dasar British oleh Mohd Samsudin, sila rujuk Pahang Sekitar Abad ke-19 menurut pandangan pegawai-pegawai British, hlm. 105-121.
27. Ibrahim Saad, Pendidikan dan Politik di Malaysia, 1977, hlm. 12-13.
28. *The Times Education Supplement*. London. 23 Mach 1946, hlm. 136.
29. Laporan mengenai Pelajaran, 1949, Persekutuan Tanah Melayu. hlm. 1.
30. Melayu: Tuan Syed Nasir Ismail, Tuan Syed Esa Alwee, S.M. Zainal Abidin, Encik Mohammad Noor Sulaiman, En Mahmood Mahyudeen, Dr. Mustafa Osman, Cik Tom bt Datuk Abdul Razak dan Encik Aminuddin Baki. Inggeris: Barnes (Pengerusi), L.L. Lewis, Whitfield, N.B Mac Donald (Miss), E.M.F Payne.
31. Federation of Malaya, *Report of the Committee on Malay Education*, 1951.
32. Stephen A. Douglas, Paul Pedersen. *Blood Believer and Brother: The Development of Voluntary Associations in Malaysia*, hlm. 25, 26 dan 31.
33. Blythe, W. *The impact of Chinese secret societies in Malaya: A historical study*, hlm. 6.
34. Kedatangan orang Cina ke Asia Tenggara di bawah dua sistem iaitu sistem khetow (sistem tiket-kredit atau sistem kuli) dan sistem kumpulan saudara mara. Sistem khetow bertanggungjawab

- menjalankan penculikan dan penipuan kepada penduduk kampung di negara China. Kongsi gelap ini tidak mendapat perlindungan daripada Dinasti Qing, oleh itu mereka bersatu padu melalui pertubuhan kongsi gelap. Lihat Comber, L. F. May. *Chinese secret societies in Malaya; an introduction*. Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society, 1955 vol. 29, no. 1 (173), 146–147.
35. Mak, L. F. *The sociology of secret societies: A study of Chinese secret societies in Singapore and Peninsular Malaysia*, hlm 8.
  36. Blyth W., *The impact of Chinese secret societies in Malaya: A historical study*, 1969, hlm. 63.
  37. Ng, S. Y. *The Chinese protectorate in Singapore, 1877–1900*. Journal of Southeast Asian History, 1961, March 2(1), 76.
  38. Yen, C. H. *A social history of the Chinese in Singapore and Malaya 1800–1911*, hlm. 115–116.
  39. Comber, May 1955, hlm. 149–150; Ng, Mar 1961, hlm. 77.
  40. Blythe, W, *The impact of Chinese secret societies in Malaya: A historical study*, Kuala Lumpur, Oxford University Press, 1969, hlm. 222
  41. Ng, Mar 1961, hlm. 78.
  42. Blythe, W, *The impact of Chinese secret societies in Malaya: A historical study*, Kuala Lumpur, Oxford University Press, 1969, hlm. 220-222.
  43. Turnbull. C. M. *A history of modern Singapore, 1819–2005*, 2009, hlm. 103.
  44. Stephen A. Douglas, Paul Pedersen Blood Believer and Brother: *The Development of Voluntary Associations in Malaysia*, hlm. 35.
  45. Ibid.
  46. Ibid.
  47. Federated Malay States. Geologist Annual Report 1941.
  48. Ibrahim Saad. Pendidikan dan Politik di Malaysia, 1997, hlm.14.
  49. Zainal Abidin bin Ahmad merupakan seorang pendeta, Tan Sri, karyawan Melayu yang banyak berjasa kepada pembangunan bangsa Melayu. Za'ba memasuki peperiksaan untuk menjadi seorang guru di Maktab Melayu Kuala Kangsar (Oktober 1918-April 1923) dan pada peringkat inilah Za'ba telah lulus peperiksaan perguruan, dan menjadi penterjemah di Maktab Perguruan Sultan Idris (MPSI) pada April 1924-September 1939. Beliau juga menjadi penggerak kepada Persekutuan Guru-guru Melayu sehingga Majalah Guru diterbitkan. Di sini penulis hanya menerangkan serba ringkas mengenai Za'ba kerana subjek kajian penulis ialah penulisan sejarah di dalam Majalah Guru. Lihat Awang Had Salleh, "Za'ba". Dewan Budaya, November 1991, 209, lihat juga Zainal Abidin Bin Ahmad, "Kewajipan Terjemah-menterjemah", Guru, Januari

- 1932, 26-30, juga Abdullah Zakaria Ghazali, “Pembinaan Citra Za’ba: Muhammad Bin Dato’ Muda kepada Zainal Abidin Bin Ahmad” (Kertas Kerja Seminar Memperingati 100 Tahun Za’ba di Kuala Lumpur, 19-20 Oktober 1995), dan lihat juga Adnan Haji Mohd. Nawang, “Zainal Abidin Bin Ahmad (Za’ba)” (Kertas Kerja Seminar Biografi Malaysia di Kuala Lumpur, 1986).
50. Beliau menyambung pendidikan di Maktab Perguruan Melaka mulai tahun 1909 sehingga tahun 1911. Beliau telah mengasaskan Persekutuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang sehingga terbitnya majalah Panduan Guru, lihat Aminah Mohammad Nor, Kebangkitan dan Perjuangan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Seberang Prai 1920-1950 dan juga Peredaran Masa, Panduan Guru, Oktober 1923.
51. Beliau banyak menulis buku mengenai sejarah masyarakat Melayu. Antara buku beliau yang popular ialah *History From Selangor Journal 1892-1897*, *A History of Kuala Lumpur 1857-1939*, *A History of Negeri Sembilan* dan banyak lagi buku hasil penulisan beliau yang terdapat di pasaran.
52. Hamed Mohd Adnan Penerbitan Majalah di Malaysia Isu-isu dan Cabaran, hlm. 12. Lihat juga Drs. A. M. Iskandar, *Persuratkhabaran Melayu 1876-1968*.
53. Untuk melihat sepintas lalu tentang sejarah perkembangan pendidikan pada tahap ini sila lihat Awang Had Salleh, *Pelajaran dan Perguruan Melayu di Malaya Zaman British*, Ibrahim Saad, *Pendidikan dan Politik di Malaysia* dan juga Philip Loh Fook Seng, *Seeds of Separatism: Educational Policy in Malaya, 1874-1940*.
54. KPGMS bertukar kepada Kesatuan Persekutuan Guru-guru Melayu Persekutuan Tanah Melayu (KPGMPTM) pada tahun 1954 dan seterusnya pada tahun 1968, nama persatuan tersebut diubah kepada Kesatuan Guru-guru Melayu Malaysia Barat (KGMMB). Lihat dalam, Nik Safiah Karim, *Peranan Guru-guru Melayu dalam Pergolakan Bahasa*. Lihat juga, *Mujallah Guru*, Januari 1950, hlm. 43-46.
55. *Mujallah Guru*, March 1950, hlm. 101-102.
56. *Renchangan Pelajaran Melayu 1950*, surat Yang di Pertua KPGM Md. Nor A Hamid kepada Jawatan Kuasa Pelajaran Melayu 1950.
57. *Kenyataan Yang di-Pertua Kesatuan Persekutuan Guru-Guru Semenanjung*, Md. Nor A. Hamid berkaitan dalam *Penerangan Renchangan Pelajaran Persekutuan Guru-guru Melayu Semenanjung* kepada Lembaga Penasehat Pelajaran Melayu pada 14-9-1950, dalam *Mujallah Guru*, Oktober 1950, hlm, 367-372.
58. Kasim Harun, *20 Tahun KPGMS/KPGM-PTM Berjuang*, hlm 49. Beliau merupakan setiausaha KPGMS tahun 1964-72, hlm, 50.

59. Khoo Kay Kim. 1971/1972. Latar Belakang Masyarakat India dan Cina di Tanah Melayu, hlm. 14-23.
60. Perbincangan selanjutnya tentang sekolah Cina pertama di Malaysia sila rujuk kepada Tay Lian Soo, *Malaixiya huawen jiaoyu fazhanshi* (diyi fence), (Sejarah Perkembangan Pendidikan Cina Malaysia, Jilid 1), hlm. 1-16.
61. Sejarah perkembangan pendidikan Cina telah disusun dengan teliti dan lengkap oleh para sarjana pendidikan Cina dari masa ke semasa. Antaranya termasuk Tay Lian Soo, *Malaiziya Huawen Jiaoyu Fazhanshi (The Development of Chinese Education in Malaysia)*; Mok Soon Sang, *Pendidikan di Malaysia*; Mok Soon Sang, *Malayziya Jiaoyushi: 1400-1999, The History of Chinese Education in Malaysia: 1400-1999*; Kua Kia Soon, *The Chinese Schools of Malaysia: A protean Saga dan lain-lain*.
62. Lim Chooi Kwa, Ho Khai Leong, Hou Kok Chung, Lai Kuan Fook (ed.), *Malaixiya huarenshe xinbian, dierce* (Sejarah Baru Orang Cina Malaysia, Jilid 2), hlm, 217 atau rujuk Mok Soon Sang, Lee Shok Mee, *Pendidikan Di Malaysia, Selangor*, hlm.17.
63. Tan Liok Ee, *The Politics of Education in Malaya, 1945-1961*, hlm. 8-11.
64. Lim Chooi Kwa, Ho Khai Leong, Hou Kok Chung, Lai Kuan Fook (ed.) *Malaixiya huarenshe xinbian, Dierce*, hlm. 224.
65. Kua Kia Soong (terj), *Malaixiya huajiao fendoushi* (Sejarah Perjuangan Pendidikan Cina di Malaysia), hlm. 27-33.
66. Mok Soon Sang, Lee Shok Mee, *Pendidikan Di Malaysia*. hlm. 19.
67. Tay Lian Soo, *Malaixiya huawen jiaoyu fazhanshi (dier fence)*, (Sejarah Perkembangan Pendidikan Cina Malaysia, Jilid 2), hlm. 412-415.
68. Surat Pertubuhan Guru-Guru Sekolah Cina Melaka kepada Pertubuhan Guru-Guru Sekolah Cina Kuala Lumpur pada 5 Disember 1950, lihat Ulang Tahun ke-33 Jiao Zong (25/12/1951-8/4/1985), hlm 23.
69. Latar belakang guru-guru sekolah Cina yang bersikap anti-kerajaan penjajahan adalah disebabkan Gerakan 4 Mei 1919 dan mereka berasal dari China. ini menyebabkan kerajaan penjajahan British bercampur tangan ke atas hal pendidikan Cina. Perbincangan selanjutnya sila rujuk kepada Tan Liok Ee, *The Politics of Education in Malaya, 1945-1961*, hlm. 15-18.
70. *Huawen dili zhongxue gongweihui* (ed.), *Malaixiya huawen jiaoyu jianshi* (Sejarah Ringkas Pendidikan Cina di Malaysia), hlm. 3-4. Lihat juga, Ulang Tahun ke-33 Jiao Zong (25/12/1951-8/4/1985), hlm 24-25.

71. *Memorandum on Chinese Education*, presented by UCSTAM to Dr. Victor Purcell, 9 September 1952.
72. Gabungan Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Malaysia (GPGSCM) yang lebih dikenali sebagai Jiao Zong ditubuhkan pada 25 Disember 1951. Ketika itu, Jiao Zong berdaftar atas nama *The United Chinese School Teachers' Association of the Federation of Malaya*. Nama Gabungan Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Malaysia pula digunakan sejak dari 16 Disember 1980. Jiao Zong merupakan gabungan daripada persatuan-persatuan guru-guru sekolah cina peringkat daerah dan persekutuan-persekutuan persatuan guru-guru sekolah Cina peringkat negeri di seluruh negara. Lihat juga *Jiaozong 33nian bianweihui* (ed.), (Tiga Puluh Tiga Tahun Jiao Zong), hlm. 280.
73. Secretariat Dong Zong (ed.), *Huajiao gongzhuzhe shouche*, (Buku Panduan Bagi Golongan yang Berkhidmat dalam Pendidikan Cina), hlm.54, dan Tan Liok Ee, *The Politics of Chinese Education in Malaya, 1945-1961*, hlm. 89-91.
74. *Shen muyu zhiliao huibian bianweihui* (ed.), *Shen muyu shiji xinian* (Hikayat Sim Mow Yu), hlm.46. Surat Persatuan Guru-guru Sekolah Cina sila rujuk *Jiaozong 33nian*, hlm. 291.
75. Huawen duli zhongxue gongweihui (ed.), *Malaixiya huawen jiaoyu jianshi* (Sejarah Ringkas Pendidikan Cina di Malaysia), hlm.3-4.
76. Minit Mesyuarat Agung wakil-wakil Persatuan Guru-guru sekolah Cina seluruh negara (24-25.08.1951) dalam *Jiaozong 33 nian bianweihui* (ed.), *Jiaozong 33 nian*, hlm. 297.
77. *Memorandum on Chinese Education, presented by Lim Lian Geok, President of a Meeting of the Representatives of Chinese Teachers' Unions of Various States and Settelements of the Federation of Malaya, to the High Commissioner, 24 November 25-25.08. 1951.* Dalam *Jiaozong 33nian bianweihui* (ed.), *Jiaozong 33nian*, hlm. 297.
78. Persatuan ini radikal dan mendapat sambutan daripada pekerja estet untuk memperjuangkan nasib pekerja ladang dan menentang amalan kasta dalam masyarakat India. Lihat, L. Meredith dan Saliha Hassan, *Malaysian NGOs: History, Legal Framework and Characteristics, Socaial Movement in Malaysia: From moral Communities to NGOs*, hlm. 23-23.
79. *Federation of Malay,1954, Minutes and Council Paper of the Federal Legislative Council* (Fifth Session) March 1952 to February 1953, hlm.795.
80. Haris Md. Jadi, *Etnik, Politik dan Pendidikan*, 1990, hlm. 40.
81. *Quan Ma Huaxiao Jiaoshihui daibiao dahui xuanyan*, 29 Ogos

- 1951, dalam *Jiao Zong 33 Nian*, GPGSCM, hlm. 300-301.
82. Ibid.
83. Nidzam Sulaiman, *Pemikiran Sosial*, Kuala Lumpur Dewan Bahasa dan Pustaka. 2018, hlm. 139.

Rujukan

- Amarjit Kaur. 1973. *North Indians in Malaya: Study of Their Economics, Social and Political Activities with Special Reference to Selangor, 1870s-1940s*. Tesis Sarjana, Jabatan Sejarah, Universiti Malaya.
- Anbalakan, K.2002. *Pembentukan Identiti di kalangan masyarakat India di Malaysia*. Tesis Dr. Fal, Fakulti Sains Sosial dan Kemasyarakatan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Anbalakan, K. 2008. *Identiti India di Malaysia*. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- Ahmad Zaki Abd Latiff. 2003. *Pengaruh gerakan Islam Timur Tengah dalam Perkembangan Pemikiran Agama dan Politik Masyarakat Melayu (1971-1998)*. Tesis Dr. Fal, Jabatan Sejarah, Universiti Malaya.
- Aminah Mohamad Nor. 1977/1978. *Kebangkitan dan Perjuangan Persatuan Guru-guru Melayu Pulau Pinang dan Seberang Prai 1920-1950*. Latihan Ilmiah Ijazah Sarjana Muda Sastera, Pusat Pengajian Ilmu Kemanusiaan. Universiti Sains Malaysia.
- Awang Had Salleh. 1991 *Pelajaran dan Perguruan Melayu di Malaya Zaman British*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Blythe, W. 1969. *The impact of Chinese secret societies in Malaya: A historical study*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Comber, L. F. 1955. Chinese secret societies in Malaya an introduction. *Journal of the Malayan Branch of the Royal Asiatic Society*, Vol. 29, no. 1 (173): 146–147.
- Federated Malay States 1920. *Annual Report for Year 1919*.
- Federated Malay States 1951. *Report of the Committee on Malay Education*. Kuala Lumpur: Government Printer.
- Federation Malay States.1954. *Minutes and Council Paper of the Federal Legislative Council (Fifth Session)*, March 1952 to February 1953.
- Federated Malay States.1942. *Geologist Annual Report For Year 1941*.
- Gerard Clarke. 1998. The Politic of NGOs, in South-East Asia: Participation and Protest in *the Philippine*. London: Rutledge.
- Gullick, J.M. 1987. *Malay Society in the Late Nineteenth Century: The Beginnings of Change*. Singapore: Oxford University Press.
- Haron Haji Said. 1974. *Kesatuan Persekutuan Guru-guru Melayu Semenanjung-Persekutuan Guru-guru Melayu Persekutuan Tanah Melayu (KPGMS-KPGM-PTM)*, dengan Tumpuan kepada Pendirian dan Perjuangan untuk Meninggikan Taraf Pendidikan Melayu. Latihan Ilmiah Ijazah

- Sarjana Muda. Jabatan Sejarah. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Haris Md. Jadi. 1990. *Etnik, Politik dan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hamed Mohd Adnan. 2003. *Penerbitan Majalah di Malaysia Isu-isu dan Cabaran*. Shah Alam: Karisma Publications.
- Ibrahim Saad. 1977. *Pendidikan dan Politik di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ibrahim Majdi bin Mohamad Kamil. 2017. Analisis Kritikal Perkembangan Intelektual Muslim di Malaysia Pasca Merdeka (1960-1990) terhadap kebangkitan Islam di Malaysia. *Jurnal Pengajian Islam*, 10 (11): 88-110.
- Iskandar, A.M. 1973. *Persuratkhabaran Melayu (1876-1968)*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kanbur, R. 2001. Economic Policy, Distribution And Poverty: The Nature Of Disagreements. *World Development*, 29(6): 1083-1094.
- Khoo Kay Kim. 1971/1972. Latar Belakang Masyarakat India dan Cina di Tanah Melayu. *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*, 1, 21.
- Kim, D. 2016. International Non-Governmental Organizations And The Abolition Of The Death Penalty. *European Journal of International Relations*, 22(3): 596–621.
- Kua Kia Soong 1991. *Malaixiya huajiao fendoushi* terj. Sejarah Perjuangan Pendidikan Cina di Malaysia. Kuala Lumpur: Dewan Perhimpunan China Selangor.
- Lador-Lederer, J.J. 1963. *International Non- Governmental Organizations and Economic*, Entities, Leyden: A.W. Sythoff.
- Leila, B.M. 2009. Non- Governmental Organizations and Public Primary Education in icaragua. Tesis Dr. Fal, Department of Education Policy Studies, Indiana University.
- Lee Kuok Tiung, Mohd Safar Hasim. 2016. Artikulasi Isu-Isu Sejarah dalam Media Massa di Malaysia, *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies*, 43 (1): 1-8.
- Lim Chooi Kwa, Ho Khai Leong, Hou Kok Chung, Lai Kuan Fook. 1998. (ed.), *Malaixia huarenshi xinbian, dierce* (Sejarah Baru Orang Cina Malaysia, Jilid 2). Kuala Lumpur: Gabungan Pertubuhan Cina Malaysia.
- Lim Hong Siang. 2016. *Lim Lian Geok Jiwa Budaya Cina Malaysia*. Kuala Lumpur: Vinlin Press.
- Mak, L. F. 1981. *The Sociology of secret societies: A study of Chinese secret societies in Singapore and Peninsular Malaysia*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Marimuthu, R. 1995. *Sejarah Perkembangan Sekolah-sekolah Tamil di Daerah Hilir Perak*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.

- Memorandum on Chinese Education, presented by Lim Lian Geok, President of a Meeting of the Representatives of Chinese Teachers' Unions of Various States and Settlements of the Federation of Malaya, to the High Commissioner, 24 November 25-25.08. 1951.*
- Memorandum on Chinese Education, presented by UCSTAM to Dr. Victor Purcell, 9 September 1952.
- Meredith, L. dan Saliha Hassan. 2003. *Malaysian NGOs: History, Legal Framework and Characteristics, Socaial Movement in Malaysia: From moral Communities to NGOs*. London: Routledge Curzon.
- Minit Mesyuarat Agung wakil-wakil Persatuan Guru-guru sekolah Cina seluruh negara 24-25 Ogos 1951.
- Mohd Samsudin, Shahizan Shaharuddin, Pendidikan dan Pengajaran Mata Pelajaran Sejarah di Sekolah di Malaysia. *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*. 39 (2): 116-141.
- Mohd Samsudin, 2010, Pahang Sekitar Abad ke-19 menurut pandangan pegawai-pegawai British. *JEBAT: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*. 37: 105-121.
- Mohd Sarim Hj. Mustajab. 1979. Syeikh Muhammad Tahir Jalaluddin al-Falaki: Pelopor Gerakan Islah Islamiyyah di Tanah Melayu, Malaysia Dari Segi Sejarah. Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- Mujallah Guru. Januari. 1950.
- Mujallah Guru. March. 1950.
- Mujallah Guru. Oktober. 1950.
- Nidzam Sulaiman. 2018. *Pemikiran Sosial*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nik Safiah Karim. 1979. Peranan Guru-guru Melayu dalam Pergolakan Bahasa. Kertas Kerja Seminar Bersama Kesatuan Guru-guru Melayu Semenanjung. Anjuran Jabatan Pengajian Melayu, Universiti Malaya. Kuala Lumpur 8-10 September.
- Ng, S. Y. 1961. The Chinese protectorate in Singapore, 1877–1900. *Journal of Southeast Asian History*, March 2(1), 76.
- Philip Loh Fook Seng. 1975. *Seeds of Separatism: Educational Policy in Malaya, 1874-1940*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Ulang Tahun ke-33 Jiao Zong (25/12/1951-8/4/1985), *Jiao Zong 33nian Bianjishi (25/12/1951-8/4/1985)*. April 1987. Kuala Lumpur: Gabungan Persatuan Guru-Guru Sekolah Cina Malaysia.
- Unerman, J. & O'Dwyer, B. 2006. On James Bond and the importance of. NGO Accountability. <https://www.researchgate.net/publication/227428802>.14 [Ogos 2019]. *Accountability, Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 19(3): 305-318.
- Roslan Saadon. 2010. *Perjuangan KGMMB*. Kuala Lumpur: Pencetakan Sentosa.
- Secretariat Dong Zong (ed.). 1989. *Huajiao gongzhuzhe shouche*, (Buku

- Panduan Bagi Golongan yang Berkhidmat dalam Pendidikan Cina). Kuala Lumpur: Dong Zong.
- Sufean Hussin. 1993. *Pendidikan di Malaysia, Sejarah, Sistem dan Falsafah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Shen muyu zhiliao huibian bianweihui (ed.), *Shen muyu shiji xinian*. 1996. (Hikayat Sim Mow Yu), Kuala Lumpur: Jiao Zong.
- Stephen A. Douglas & Paul Pedersen. 1973. *Blood Believer and Brother: The Development of Voluntary Associations in Malaysia*, Paper in international Studies, Southeast Asia Series No. 29, Ohio: Center for International Studies, Ohio University, 25, 26 dan 31.
- Tamim Ansary. 2014. *Sejarah Dunia dari Sudut Pandang Islam*. Kuala Lumpur: BS Print.
- Tan Liok Ee. 1997. *The Politics of Education in Malaya, 1945-1961*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Tan Liok Ee. 1990. Dasar Pendidikan dalam Konteks dekolonisasi: Semenanjung Tanah Melayu 1945-1955. Dalam Cheah Boon Kheng & Abu Talib Ahmad (pnyt.) *Kolonialisme di Malaysia dan Negara-negara lain*. Petaling Jaya: Penerbit Fajar Bakti.
- Tan Yao Sua. 2010. *Isu Bahasa, Etnik dan Pembinaan Negara Bangsa dalam sistem Pendidikan Malaysia*. Pulau Pinang: Universiti Sains Malaysia.
- Tay Lian Soo. 1999. *Malaixiya huawen jiaoyu fazhanshi (dier fence)*, (Sejarah Perkembangan Pendidikan Cina Malaysia, Jilid 2). Kuala Lumpur: Jiao Zong.
- The Times Education Supplement*. London. 23 Mach 1946.
- Teegen, H., Doh, J., & Vachani, S. 2004. The importance of non-governmental Organizations (NGOs) in global governance and value creation: an international business research agenda. *Journal of International Business Studies*, 35(6), 463-483.
- Tumin, M. dan Nurhadi, R. 2007. Sejarah dan Perkembangan Ngo di Malaysia. *Jurnal Sejarah*, 15: 161-176.
- Turner, M. & Hulme, D. 1997. Governance, Administration and Development: Making the *State Work*. West Hartford, Conn. USA: Kumarian Press.
- Turnbull, C. M. 2009. *A history of modern Singapore, 1819–2005*. Singapore: NUS Press.
- Virginia, H. Dancz. 1987. Women and Party Politics in Peninsular Malaysia. Singapore: Oxford University Press.
- William R. Roff. 1994. *The Origins of Malay Nationalism*. Oxford University Press.
- Yahya, Cohen. 1971. "Association, profession, adaptation: Singapore Medical Association Lecture". *Singapore Medical Journal*, 12 (3), 121-126.
- Yen, C. H. 1986 *A social history of the Chinese in Singapore and Malaya 1800–1911*. Singapore: Oxford University Press.

YWCA. *Young Women's Christian Association (YWCA).1976. Biennial Conference Report 1974-1976*. Kuala Lumpur.

Nota Biografi

Morni Hanim Binti Salleh (mornihanim@gmail.com) merupakan calon Doktor Falsafah di Pusat Dasar dan Governance Global, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Mohd Bin Samsudin (moss@ukm.edu.my) merupakan Profesor Madya di Pusat Dasar dan Governance Global, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau berkepakaran dalam bidang Sejarah Dasar Luar dan Malaysia Moden.

Suffian Bin Mansor (smansor@ukm.edu.my) merupakan Doktor Falsafah di Pusat Dasar dan Governance Global Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia. Beliau berkepakaran dalam bidang Sejarah China Moden dan Sejarah Malaysia (Sarawak).